

„Franceza în România este o alegere. Românii iubesc franceza și o vorbesc“

Convorbire cu dr. MOHAMED KETATA, directorul regional pentru Europa Centrală și Orientală al Agenției Universitare a Francofoniei

«Le français est un choix en Roumanie. Les Roumains aiment le français et ils le parlent»

Entretien avec Dr. MOHAMED KETATA, Directeur régional pour l'Europe Centrale et Orientale de l'Agence Universitaire de la Francophonie

Agencia Universitară a Francofoniei (AUF) este una dintre primele organizații francofone, creată în 1961 sub numele de „Asociația Universităților Parțial sau Integral de Limba Franceză – Universitatea Rețelelor de Expresie Franceză“ (AUPELF-UREF). Asociația s-a alăturat Francofoniei instituționale în 1989, la Sommet-ul șefilor de stat și de guvern de la Dakar, devenind operatorul direct al Sommet-ului francofon pentru învățământ superior și cercetare. În 1998, numele i-a fost schimbat în „Agenția Universitară a Francofoniei“, cunoscut astăzi în întreaga lume. Directorul regional al AUF pentru Europa Centrală și Orientală, Mohamed Ketata, împărtășește cititorilor revistei Laudatio gânduri despre cum Francofonia se regăsește în spațiul universitar românesc și despre cum reverberează în mediul economico-social autohton, facilitând deschiderea către lumea francofonă și dincolo de ea.

L'Agence Universitaire de la Francophonie (AUF) est une des premières organisations francophones, créée en 1961 comme Association des universités partiellement ou entièrement de langue française - université des réseaux d'expression française (AUPELF-UREF). Cette association intègre la Francophonie institutionnelle en 1989, lors du Sommet des Chefs d'Etat et de Gouvernements francophones de Dakar, en devenant ainsi l'opérateur direct du Sommet de la Francophonie pour l'enseignement supérieur et la recherche. En 1998 l'appellation d'AUPELF-UREF a été modifiée en «Agence universitaire de la francophonie», appellation connue aujourd'hui à travers le monde. Le directeur régional de l'AUF pour l'Europe centrale et orientale, Mohamed Ketata, partage avec les lecteurs du magazine Laudatio des réflexions sur la façon dont la Francophonie se trouve dans l'espace universitaire roumain et comment elle se répercute dans l'environnement économique et social local, facilitant l'ouverture sur le monde francophone et au-delà.

Domnule director, misiunea AUF ca operator direct al Francofoniei pentru învățământul superior și cercetare a fost gândită, de la bun început, a fi una deosebit de generoasă. Ea vizează un domeniu nodal în peisajul economic și social, cel al școlii de vârf. Puteți sintetiza această misiune amplă în câteva cuvinte?

AUF își propune să sprijine instituțiile membre în abordarea provocărilor dinamice ale învățământului superior în ceea ce privește calitatea formării și cercetării, buna guvernare universitară, capacitatea de inserție profesională a absolvenților, contribuția la dezvoltarea țărilor din care fac parte. În această perspectivă, AUF și-a stabilit la ultima sa Adunare generală de la Marrakech, din 2017, nouă axe strategice care-i articulează misiunea, dintre care reamintesc asigurarea calității învățământului superior, structurarea și dezvoltarea cercetării într-un cadru național și internațional, intensificarea dialogului dintre mediul academic și mediul de afaceri, dezvoltarea culturii și practicii antreprenoriatului, consolidarea contribuției la dezvoltare economică, socială, de mediu și culturală, precum și deschiderea internațională.

Monsieur le Directeur, la mission de l'AUF en tant qu'opératrice directe de la Francophonie pour l'enseignement supérieur et la recherche a été jugée dès le départ particulièrement généreuse. Elle vise un domaine nodal dans le paysage économique et social, celui de l'école supérieure. Pourriez-vous résumer cette vaste mission en quelques mots?

L'AUF a pour vocation d'accompagner ses établissements membres pour faire face aux défis dynamiques de l'enseignement supérieur en termes de qualité de la formation et de la recherche, de bonne gouvernance universitaire, d'employabilité des diplômés, de contribution au développement des pays auxquels ils appartiennent. Dans cette perspective, l'AUF s'est fixée, lors de sa dernière Assemblée générale de Marrakech en 2017, neuf axes stratégiques en lien avec sa mission, dont je vous rappelle quelques-uns: contribuer à assurer la qualité de l'enseignement supérieur, contribuer à la structuration et au développement de la recherche dans un cadre national et international, intensifier le dialogue entre le monde académique et les milieux économiques, développer la culture et la pratique de l'entrepreneuriat, renforcer la contribution des établissements membres au développement économique, social, environnemental et culturel ainsi qu'à l'ouverture internationale.

Aceste coordonate sunt complexe și vizează un spațiu francophon de o mare diversitate în privința specificității culturale și lingvistice a universităților membre, modelul de guvernare, nivelul de performanță academică și de cercetare. Care este mecanismul instituțional și organizațional implementat de AUF pentru a-și eficientiza activitatea?

AUF este o organizație matricială, care combină criteriile funcționale cu cele geografice. Direcțiile centrale sunt organizate pe funcții tradiționale (resurse umane, finanțe, digital etc.), iar desfășurarea în teren se face prin intermediul direcțiilor regionale. Se permite astfel luarea în considerare deopotrivă a nevoilor comune, precum și a particularităților fiecărei regiuni. Direcția noastră deservește universitățile membre din Europa Centrală și de Est. Având în vedere că în această regiune limba franceză nu are statut protejat, principala misiune a AUF este de a (re)crea ecosisteme francofone propice practicării ei. Eforturile noastre se concentrează, înainte de orice, pe sprijinirea francezei ca limbă de instruire în universitățile din regiune și ca instrument de cooperare inter-universitară. Apoi, vorbim despre stabilirea de parteneriate și cu lumea profesională, pentru a promova

„Acțiunea noastră are loc într-un mediu favorabil, pentru că în România există aproximativ 3.000 de companii francofone, a căror contribuție la PIB-ul României se ridică la 17%.”

franceza ca limbă profesională și pentru a îmbunătăți capacitatea de inserție a tinerilor pe piața muncii.

Ați atins punctul esențial, cel al limbii franceze, care se află în centrul acțiunii dumneavoastră. Conform raportului OIF din 2018 privind „Limba franceză în lume“, din 2014 până în prezent aceasta a înregistrat o creștere cu 9,6% a numărului de vorbitori. Cum apreciați că se prezintă dinamica limbii franceze în regiune și în special în România?

Limba franceza și Francofonia se prezintă bine atât în România, cât și în întreaga lume. Numărul vorbitorilor de limba franceză se menține în România, fapt remarcabil în contextul demografic actual. În plus, conform celor mai recente cifre publicate de Centrul pentru studiu și reflecție asupra lumii francofone, aceasta cuprinde 512,5 milioane de vorbitori la nivel global, mult mai mult decât estimările pe care tocmai le-ați menționat. Dar dincolo de cifre, realitățile românești sunt încurajatoare pentru că aici se înregistrează peste un milion de elevi care învață franceza, mai mult de o mie de actori-cheie în predarea acestei limbi (profesorii de franceză), mai mult de o sută de filiere francofone în universitățile din România. Prezența României în Francofonia universitară este foarte puternică: cu cele 50 de universități membre, România ocupă locul al treilea, după Franța și Algeria, în rândul membrilor AUF.

Ces missions sont d'une grande complexité et elles concernent un espace francophone d'une grande diversité, quant à la spécificité culturelle et linguistique des universités membres, au modèle de gouvernance, au niveau de performance académique et de la recherche. Quel est le dispositif institutionnel et organisationnel déployé par l'AUF pour réaliser efficacement ses missions?

L'AUF est une organisation matricielle, en combinant les critères fonctionnel et géographique. Les directions centrales sont organisées par fonctions classiques (ressources humaines, finances, numérique, etc.) et le déploiement sur le terrain se fait par le biais des Directions régionales. Ce type de rayonnement international permet la prise en compte des besoins et des spécificités de chaque région. Notre Direction est au service des universités membres de l'Europe centrale et orientale. Compte tenu du fait que dans cette région le français n'a aucun statut protégé, la principale mission de l'AUF est de (re)créer des écosystèmes francophones propices à la pratique de notre langue. Nos efforts s'orientent en premier vers le soutien du français comme langue d'enseignement dans les universités de la région, et comme instrument de la coopération interuniversitaire. Ils se concentrent ensuite sur la mise en place des partenariats avec le monde professionnel, afin de valoriser le français comme langue professionnelle et d'améliorer l'employabilité des jeunes.

„Notre action se déroule dans un environnement favorable, car en Roumanie il y a environ 3 000 entreprises francophones, dont la contribution au PIB de la Roumanie s'élève à 17%.”

Vous avez touché un point central, celui de la langue française qui est au cœur de votre action. Selon le dernier rapport 2018 sur « La langue française dans le monde, réalisé par l'OIF, la langue française dans le monde connaît une progression de 9,6 % du nombre de locuteurs depuis 2014. Quelle est la dynamique du français dans la région et plus particulièrement en Roumanie?

Le français et la Francophonie se portent bien en Roumanie et dans le monde. Le nombre de locuteurs de français se maintient en Roumanie, fait remarquable dans le contexte démographique actuel. Par ailleurs, selon les derniers chiffres publiés récemment par le Centre d'étude et de réflexion sur le monde francophone, cette francophonie compterait 512,5 millions de locuteurs, beaucoup plus que les chiffres officiels que vous venez d'évoquer. Mais au-delà des chiffres, les réalités roumaines sont encourageantes car elle compte: plus d'un million d'apprenants scolaires du français, plus d'un millier d'acteurs clef de l'enseignement du français (professeurs de français), plus d'une centaine de filières francophones dans les universités roumaines, etc. La présence de la Roumanie dans la Francophonie universitaire est très forte: avec ses 50 universités membres, la Roumanie occupe la troisième place universitaire après la France et l'Algérie dans les membres de l'AUF.

Vous avez évoqué aussi une particularité de la région, liée au manque d'un statut protégé de la langue française. Mettez-vous en place des actions spécifiques pour pallier cette contrainte?

Ați menționat, de asemenea, o particularitate a regiunii, legată de lipsa unui statut protejat al limbii franceze. Aveți în vedere acțiuni specifice pentru a depăși această constrângere?

Chiar dacă nu există un statut protejat al limbii franceze, avem un avantaj important în țara dumneavoastră: franceza în România este o alegere. Românii iubesc franceza și o practică! Noi alimentăm acest teren favorabil cu un set de proiecte și acțiuni structurante, dintre care amintesc: punerea la dispoziția universităților de lectori și de stagieri FLE (franceza ca limbă străină), formarea formatorilor, acțiuni care facilitează profesionalizarea și inovarea educațională în rândul profesorilor vorbitori de limbă franceză, precum și multe alte inițiative de acest gen.

În percepția colectivă, limba franceză este adesea considerată elitistă și mai puțin favorabilă afacerilor în comparație cu alte limbi. Cu toate acestea, în ultimii 30 de ani, investitorii francofoni și mai ales cei de origine franceză sunt foarte prezenți în România. Cum a influențat „francofonia economică” practicarea limbii franceze în România și, în general, în regiune?

AUF a ales o cale strategică câștigătoare: cea a unei „francfonii utile”. Așa cum am menționat mai devreme, inserția profesională a tinerilor se află în centrul preocupărilor noastre. Acțiunile pe care le întreprindem oferă tinerilor oportunități suplimentare și șanse pentru a reuși pe piața muncii. Încurajăm și cofinanțăm stagii

Même s'il n'y a pas un statut protégé du français, nous avons en Roumanie un important atout: le français en Roumanie est un français de choix. Les roumains aiment le français et ils le parlent! Nous nourrissons ce terrain favorable avec un ensemble de projets et d'actions structurants, dont je retiens: la contribution à la mise en place des lecteurs et stagiaires FLE (français langue étrangère) dans les universités membres, la formation de formateurs sur le savoir-être, les actions facilitant la professionnalisation et l'innovation pédagogique chez les enseignants francophones ainsi que de nombreuses autres initiatives de ce type...

Dans la perception collective la langue française est considérée souvent comme élitiste et moins propice aux affaires que d'autres. Cependant ces 30 dernières années les investisseurs francophones et plus particulièrement français sont très présents en Roumanie. Comment «la francophonie économique» a-t-elle influencé la pratique du français en Roumanie et plus globalement dans la région?

L'AUF a choisi une voie stratégique gagnante: celle d'une francophonie utile. Comme précisé précédemment, l'employabilité des jeunes est au cœur de nos préoccupations. Les actions que nous mettons en place donnent aux jeunes des chances supplémentaires pour réussir sur le marché du travail. Nous encourageons et nous cofinancions des stages dans des entreprises francophones, nous soutenons la mobilité internationale des étudiants en fin d'études de licence ou en master, nous organisons des tables rondes thématiques avec des professionnels, etc. Notre action se déroule dans un environnement favorable, car en Roumanie œuvrent

în companii vorbitoare de limba franceză, sprijinim mobilitatea internațională a studenților la sfârșitul studiilor de licență și de masterat, organizăm mese rotunde tematice cu profesioniști etc. Acțiunea noastră are loc într-un mediu favorabil, pentru că în România există aproximativ 3.000 de companii francofone, a căror contribuție la PIB-ul României se ridică la 17%. Economia francofonă este, prin urmare, o realitate în România și acest lucru nu poate decât să-i încurajeze pe tineri în mai buna cunoaștere a limbii franceze.

În multe universități din regiune și, desigur, în România, acțiunea francofonă este concentrată în jurul „Centrelor de reușită universitară” (CRU). Cum s-au născut aceste centre și care este rolul lor în mișcarea universitară francofonă?

Crearea acestor centre este răspunsul AUF la nevoile contextuale ale regiunii. Este vorba despre înființarea în universitățile din regiune care doresc să facă acest lucru a unor spații didactice dotate cu resurse educaționale și echipamente tehnice necesare îmbogățirii și modernizării mijloacelor și modalităților de predare a limbii franceze, pentru a crește atractivitatea ofertei universitare specifice și pentru a crește vizibilitatea acțiunilor desfășurate în această limbă. Aceste CRU constituie punctul focal al activității

„Francofonia universitară este un spațiu de împărtășire și solidaritate activă, în care membrii se îmbogățesc reciproc și la care România a avut și are o contribuție semnificativă.”

francofone a universităților, facilitând colaborarea și comunicarea între echipele pedagogice francofone din cadrul fiecărei universități, la nivel inter-universitar și cu mediul socio-economic. Astăzi avem 55 de centre în regiune, dintre care aproximativ 20 în România.

Există și alte proiecte emblematic în România ale direcției regionale pe care o conduceți și pe care doriți să le menționați pentru cititorii noștri?

Există multe alte proiecte, dar mă voi concentra doar pe cele legate de componenta de cercetare. Avem programul de burse „Eugen Ionescu”, care este o investiție remarcabilă a României în cercetarea științifică de excelență. Acest program permite doctoranzilor și cercetătorilor din instituțiile membre AUF din statele membre și observatoare ale OIF și din Algeria, să beneficieze de cel puțin trei luni de formare într-una din instituțiile românești de învățământ superior, recunoscute pentru excelența lor, într-o varietate de domenii de formare și cercetare. AUF sprijină, de asemenea, Centrul Regional de Cercetare Avansată în Științe Sociale (CEREFREA Villa Noël), fondat de Universitatea din București, de Colegiul Noua Europă din București, de Noua Universitate Bulgară din Sofia și de Ambasada Franței în România. Vocația acestuia este de a crește vizibilitatea comunității științifice francofone de înalt nivel în științele sociale și umane în regiunea Europei de Sud-Est.

autour de 3000 entreprises francophones, dont la contribution au PIB s'élève à 17%. L'économie francophone est donc une réalité en Roumanie et cela ne peut qu'encourager les jeunes dans le perfectionnement de leur maîtrise du français.

Dans beaucoup d'universités de la région et bien sûr de la Roumanie l'action francophone est concentrée autour des dits «CRU» - Centre de réussite universitaire. Comment sont nés ces centres et quel est leur rôle dans le mouvement universitaire francophone?

La création des Centres de réussite universitaire (CENTRES francophones universitaires) est une réponse de l'AUF aux besoins contextuels de la région. Il s'agit de la mise en place dans les universités de la région qui le souhaitent, d'espaces didactiques dotés de ressources pédagogiques et d'équipements techniques afin d'enrichir et moderniser les moyens et les modalités d'enseignement du français, d'accroître l'attractivité de l'offre universitaire francophone et d'augmenter la visibilité des actions francophones. Ils sont au cœur de l'action francophone des universités en facilitant la collaboration et la communication entre les équipes pédagogiques francophones au sein de chaque université, au niveau inter-universitaire et avec le milieu socio-économique. Nous comptons aujourd'hui 55 centres dans la région, dont une vingtaine en Roumanie.

«La Francophonie universitaire est un espace de partage et de solidarité active, dans lequel les membres s'enrichissent mutuellement et auquel la Roumanie a eu et a une contribution significative.»

Il y a-t-il d'autres projets phares en Roumanie de la direction régionale que vous souhaiteriez évoquer pour nos lecteurs?

Il y a bien d'autres projets, mais je vais m'arrêter juste aux projets liés à la structuration de la recherche. Il s'agit tout d'abord du programme des bourses Eugen Ionescu, qui constitue un remarquable investissement de la Roumanie dans l'excellence de la recherche scientifique. Ce programme permet à des doctorants et des chercheurs des Etats membres et observateurs de l'Organisation internationale de la francophonie et de l'Algérie, issus des établissements membres de l'AUF, de bénéficier d'une formation de minimum de trois mois dans l'une des institutions d'enseignement supérieur roumaines partenaires, reconnues pour leur excellence dans des domaines d'enseignement et de recherche les plus divers. L'AUF soutient aussi le Centre régional francophone de recherches avancées en sciences sociales (CEREFREA Villa Noël) fondé par l'Université de Bucarest, le New Europe College de Bucarest, la Nouvelle université bulgare de Sofia et l'Ambassade de France en Roumanie, dont la vocation est de renforcer la visibilité de la communauté scientifique francophone de haut niveau en sciences sociales et humaines, dans la région de l'Europe du Sud-Est.

La Roumanie est un des piliers de la Francophonie dans la région. Nous avons parlé des projets de l'AUF et de leur impact sur la Roumanie. Quelle est à votre avis, la contribution de la Roumanie à la Francophonie, plus particulièrement universitaire?

România este unul dintre pilonii mișcării francofone din regiune. Am vorbit despre proiectele AUF și impactul acestora asupra României. Care este, după părerea dumneavoastră, contribuția României la Francofonie, la dimensiunea universitară?

Într-adevăr, Francofonia universitară este un spațiu de împărtășire și solidaritate activă, în care membrii se îmbogățesc reciproc. România a avut și are o contribuție semnificativă în schimbul de experiență cu alte universități din regiune, la consolidarea capacității universităților moldovenești, ucrainene, precum și la integrarea profesională a tinerilor din regiune. Bursele „Eugen Ionescu“, pe care le-am menționat mai devreme, sunt o contribuție din partea României la nivel mondial, cu cei 875 bursieri, din aproximativ 40 de țări ale lumii.

Adresez acum o întrebare profesorului Mohamed Ketata. Care credeți că sunt punctele forte ale învățământului românesc și care sunt aspectele în care este loc de progres?

România este o țară europeană cu un sistem de învățământ superior care a evoluat considerabil după aderarea la Procesul de la Bologna. Astăzi, trei universități românești fac parte din rețeaua universităților europene. România este o țară primitoare pentru studenții străini, în special în domeniul ingineriei și medical. Universitățile românești trebuie să facă progrese în găsirea de soluții pentru menținerea tinerilor absolvenți din specializările foarte solicitate la nivel internațional. Sunt foarte încrezător în perspectivele României, mai ales în învățământul superior și în cercetare.

Vă mulțumesc, domnule director, și vă doresc o excelentă continuare a misiunii francofone a domniei voastre! ■

Effectivement, la Francophonie universitaire est un espace de partage et de solidarité active, dans lequel les membres s'enrichissent réciproquement. La Roumanie a beaucoup contribué au partage d'expérience avec d'autres universités de la région, au renforcement de capacités des universités moldaves, ukrainiennes, etc., à l'insertion professionnelle de jeunes de la région. Les bourses Eugen Ionescu que j'ai évoquées précédemment constituent un apport de la Roumanie à l'échelle mondiale, avec ses 875 boursiers, issus d'une quarantaine de pays.

Je me permets d'adresser une question au professeur Mohamed Ketata. Quelles sont, à votre avis, les forces de l'enseignement roumain, et quels sont les aspects à faire progresser?

La Roumanie est un pays européen avec un système d'enseignement supérieur qui a beaucoup évolué après son adhésion au processus de Bologna. Aujourd'hui, trois universités roumaines font partie du réseau d'universités européennes. La Roumanie est un pays accueillant pour les étudiants étrangers, notamment dans les filières de génie et de médecine. Les universités roumaines doivent progresser dans la recherche de solutions pour retenir en Roumanie les jeunes diplômés de filières très demandées à l'international. Je suis très confiant dans les perspectives de la Roumanie, notamment dans l'enseignement supérieur et la recherche.

Je vous remercie Monsieur le Directeur pour le temps accordé et je vous souhaite une excellente continuation de votre mission francophone! ■